

Eva NOVÁKOVÁ, *Volby do městské rady v Soběslavi v první polovině 18. století*, České Budějovice 2017 (= diplomová práce, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích), 98 s.

Posudek vedoucího diplomové práce

Jedním z mnoha pozoruhodných pramenů, které se dochovaly v nesmírně bohatém fondu Velkostatek Třeboň, uloženém ve Státním oblastním archivu v Třeboni, jsou sčítací archy, které evidují výsledky voleb do institucí městské správy v Soběslavi na sklonku první poloviny 18. věku. Společně s nimi jsou uloženy ještě další evidenční, normativní, epistolografické a jiné písemnosti, jež doprovázely samotný výběr osob i jejich následnou slavnostní instalaci do úřadu. Eva Nováková měla na jejich podkladě popsat průběh celého procesu renovace úřadů soběslavské městské správy od jeho iniciace přes vlastní volbu až po následnou obnovu, samozřejmě včetně související komunikaci soběslavské městské a třeboňské vrchnostenské kanceláře. Měla se zaměřit zejména na volební strategie a preference soběslavských měšťanů, tedy hledat odpověď na otázku, jakým způsobem a podle jakých kritérií soběslavští měšťané vybírali představitele správy svého města. Jejím úkolem tak nebylo analyzovat personální skladbu soběslavské městské rady, sboru obecních starších a městského rychtáře ani jejich kompetence, tedy témata, na které se soustředí velká část tradičně pojatých prací z dějin městské správy, ale zkoumat, co předcházelo tomu, než vybraní měšťané zmiňované instituce obsadili.

Hned velmi stručné úvodní pojednání, v němž studentka měla zkoumané téma zasadit do kontextu dosavadních výzkumů městské správy v raném novověku, ale prozrazuje spěch, s nímž bylo psáno. Jsou v něm sice stručně zmíněny klíčové práce k dějinám Soběslavi, problematice předmoderních měst i městské správy, na jejich utřídění a charakteristiku ale zejména v případě poslední třetí skupiny prací zřejmě nezbyl čas (s. 11).

Následující kompilativně pojatá kapitola se věnovala jednotlivým orgánům soběslavské městské správy, jak se vyvinuly na počátku novověku a fungovaly až do poloviny 18. věku, tedy rychtáři, městské radě, kolegiu obecních starších a nakonec i městské obci. Ani této kapitoly se nevyhnuly některé nejasné nebo nepřesné informace, dané zejména snahou o srovnávání vývoje v královských a vrchnostenských městech, mezi nimiž však existovaly podstatné rozdíly.

Prologem k vlastnímu tématu diplomové práce je seznámení s hlavními prameny, které studentka používala. Patřily k nim individuální hlasovací listy, kolektivní hlasovací vota,

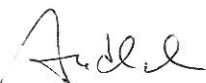
kteřá se stala hlavním pramenem předkládané kvalifikační práce, dále konsignace (či designace) a specifikace (nebo také personální listy) měšťanů, vyhotovované v souvislosti s volbami. Vcelku zdařilý popis doprovázejí reprodukce pramenů, které umožňují lepší pochopení, v jakém okamžiku renovace a proč daný pramen vznikl a jakou má výpovědní hodnotu. Zejména v případě individuálních hlasovacích listů lze jen litovat, že studentka (ani před několikereé žádosti vedoucího práce) do textu nezařadila ukázky z textů, v nichž se konšelé „vyjadřovali k chování dování dosavadních radních, hodnotili jejich působení v radě i soukromém životě“ (s. 28).

Přestože soupisy volebních hlasů soběslavských měšťanů se zachovaly pro více let, rozhodla se Eva Nováková věnovat pozornost volbám z let 1745 a 1748, kdy se spolu s nimi dochovaly ještě další prameny, které umožnily detailní sledování celého procesu renovace všech institucí soběslavské městské správy. Každé z voleb přitom věnovala pozornost v samostatné kapitole, které tak mají obdobnou vnitřní strukturu. Studentka se v nich postupně zabývala termínem renovace, kterou v obou případech iniciovala schwarzenberská vrchnost, průběhem samotného hlasování, výsledky voleb, možným vlivem cechovní solidarity na jejich výsledky, okolnostmi, jež doprovázely ukončení funkčního období dosluhující městské rady, komunikací městské a vrchnostenské kanceláře a nakonec i jmenováním nových radních, obecních starších a rychtáře při slavnostním renovačním aktu. Podařilo se jí zjistit, že volebním právem, tedy právem volit, v Soběslavi před polovinou 18. století disponovali všichni mužští majitelé městského práva. Svůj hlas odevzdávali na radnici patrně písemně, ale existovala i možnost ústní volby, což vzhledem ke gramotnosti měšťanů jistě není překvapující. Před volbami přitom neexistoval žádný „oficiální“ seznam kandidátů, ale každý měšťan mohl na uvedené funkce navrhnout určitý počet svých sousedů. Poctivou analýzou studovaných pramenů se Evě Novákové podařilo zjistit, že volby neměly vliv na složení celého osazenstva konšelského sboru a obecních starších, ale pouze na obsazení těch míst, která se v případě městské rady uvolnila smrtí radního v průběhu funkčního období nebo u obecních starších navíc ještě přestupem do radního kolegia. V těchto případech, stejně jako u městského rychtáře, ale o dosazení osoby nerozhodoval prostý počet hlasů, ale zejména ochota vrchnosti respektovat takto projevenou vůli svých městských poddaných. Podařilo se také vyvrátit předpokládaný vliv cechovní solidarity na volební preference soběslavských měšťanů, i když výklad by bylo vhodné doplnit údaji o počtu zástupců jednotlivých cechů v Soběslavi, které by bylo nutné získat z jiných pramenů.

Diplomová práce Evy Novákové využila unikátně dochované prameny, jimiž byly sčítací archy (či kolektivní vota) soběslavských měšťanů z let 1745 a 1748. Naopak individuální vota

zůstala ke škodě věci mimo autorčinu pozornost. Z jejich analýzy vyplynulo, že při volbách šlo o výběr kandidáta na místo primátora a rychtáře, v případě městské rady a obecních starších pak pouze o obsazení uvolněných míst, zatímco již dříve dosazení radní i obecní starší se o svá místa obávat nemuseli. Přestože volebním hlasem disponovali všichni majitelé městského práva, volby nijak nepřispívaly k větší otevřenosti městské správy. Větší pozornost by si rovněž zasloužila analýza vlivu schwarzenberské vrchnosti, která ve výkladu Evy Novákové ustupuje do pozadí a reprezentuje ji pouze hejtman třeboňského panství. Stranou pozornosti zůstal rovněž vliv pokrevních i nepokrevních příbuzenských vztahů (švagrovství) na výsledky voleb. Diplomová práce Evy Novákové představuje zajímavý příspěvek k tematice městské správy ve vrchnostenských městech raného novověku, který zatím v české historiografii nemá mnoho paralel. Práci doporučuji k obhajobě a vzhledem k uvedeným skutečnostem ji navrhuji hodnotit stupněm **velmi dobře**.

Jindřichův Hradec, 12. červen 2017

Doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.